

נקודה למחשבה

108

Nekuda52@gmail.com

0527-696-749

Nekuda52@gmail.com

להצלחה
כל התורמים
הם ובני ביתם
שיזכו לבני חיי
ומזוני

אוהב חידות?
היכן ראינו
שמלאכים מתופפים
בתופים ומרקדים
כנקבות?

הידעת?
לכן הוכתרו הגאונים
בשם 'גאון', לפי שבגימטריא
זה ששים, לומר, שהיו בקיאים
בכל ששים המסכתות
שבש"ס
(כאילנות סלים)

היפך זה"ה" (רמב"ם בפירושו לשיבועת פ"ה מ"ו),
הדברים מפורשים שבעל התאוות
נחשב לעיור...

אקסטרה עניי

אחת הדוגמאות לכך, זה בענין שכר
המצוות, שכן עיקר המניע לקיום
המצוות הוא מחמת שכר עתידי המובטח בעולם הבא, ואילו,
לעומת זאת, אחת מתחבולותיו של היצר הרע לגרום לאדם
להסתכל דוקא על ההווה, להתאוות להנאה מיידית, הנאה של רגע
'כאן ועכשיו' במקום הנאה ארוכה בעתיד, כך שהוא מעדיף לקבל
תשלום קטן במזומן או בדיירקט, מאשר המון כסף בצ'ק דחוי או
בפריסה לתשלומים... לא בכדי, נוהגים לומר ש'עדיף ציפור אחת
ביד משתיים על העץ'... כך שקשה לאדם להתאמץ הרבה או לטווח
ארוך מבלי לראות תוצאות לאלתר בשטח...

לעומת זאת, כאשר יהודי מאמין ש'נאמן הוא בעל מלאכתך
שישלם לך שכר פעולתך' (אבות פ"ב מ"ח), שבורא עולם לא נשאר חייב,
ולא מקפח שכר שום ברייה, העבודה נהיית יותר קלה. ויותר מזה,
אדם שלמד בפרקי אבות (פ"ה מ"א) ש'**לפום צערא אגרא**', שחישוב
השכר כפוף למדד הצער שהיה במעשה, ובפרט אם הוא הגדיל
ללמוד אבות דרבי נתן (פ"ג מ"ו) וקרא ש'**יפה אחת בצער ממאה
פעמים שלא בצער**', והבין שכל פיסת מאמץ מגדילה ואף מכפילה
את כל השכר, ממילא יותר קל לו להתמודד...

כידוע, לאברהם אבינו ע"ה היה אח בשם הרן, והנה, המדרש (בראשית
רבה פרשה לח אות יג) מגלה לנו שהרן הסתפק באיזה צד לבחור, האם
בדרכו של אחיו אברהם אבינו, בדרך האמונה בקודשא בריך הוא,
או בשיטתו של נמרוד, בדרך העבודה זרה. וכך הרן התבוסס
בספק, עד לאותה שעה בה אברהם אבינו ניצל מכבשן האש, שאז
הוא החליט שהוא בצד של אברהם. ואז הסובבים אותו תפסו אותו
והשליכו אותו היישר לכבשן האש שם הוא נעשה אפר. וכאן יש
לשאול, מדוע הרן שבחר בהקב"ה לא ניצל מהשריפה, מדוע הוא
לא זכה שייעשה לו נס לאחר מסירות נפש שכזו? התשובה לכך
פשוטה אך עוצמתית, נכון שזה נראה מעשה גדול, אך לאחר
שרואים תוצאות ושכר אין זה נחשב למסירות נפש, כי 'מסירות
נפש' אמיתית זה דוקא כשהכל נראה מעורפל, דוקא בשעה שקשה
לך, ולא לאחר מעשה כשאתה רואה את הכל מסתדר. אין זו חכמה
להגיד שיש בורא לעולם לאחר שהסתיים הנסיון, לעמוד ולזעוק
ברבים "יש אלוקים", החכמה היא דוקא בשעה שלא הולך, כאשר
הכל תקוע...

אבל אם נמשיך לעיין בהשתלשלות העניינים, נראה, שאמנם לא
נעשה לו נס בהווה, אך בורא עולם, כדרכו, לא מקפח שכר שום
בריה, שכן זכה הרן שמנהיגי ורועי ישראל יצאו מחלציו. להרן היו
שתי בנות ובן. והנה, הבת הראשונה יסכה, זו שרה אמנו. כמו כן,
בתו השנייה מילכה, היתה אם בתואל, הלא הוא אביה של רבקה וכן
הסבא של רחל ולאחא, כך שזכה הרן שארבע האמהות יצאו ממנו.

הפעם נפתח בשאלה חשובה... זו
לא השאלה המפורסמת 'מי הוא
יהודי?', אותה שאלה שעד היום
ה'שוטים' לא מצאו לה תשובה
מכרעת... שאלתנו שונה אך קצת
דומה, והיא 'מי הוא חסיד'...

אין ספק בדבר, שרוב ככל קוראי העלון יתבססו על מקורות בחז"ל
ויאמרו שחסיד זהו מי שמתחסד עם קונו, ופועל במעשיו לפנים
משורת הדין (זהר משפטים), וכן חלקם אף יגידו, שחסיד זהו מי שמוותר
לאחרים (רש"י שבת קכ.). אלא שלמרבה הפלא, אחד מגדולי
האדמו"רים, ענה תשובה מיוחדת לשאלה זו. מדובר באדמו"ר
ה'אמרי אמת' מגור זיע"א, שכאשר נשאל על ידי מאן דהו 'מי הוא
חסיד?', הוא ענה, שיהודי הרוצה להיות חסיד, צריך לדעת שישנם
שלושה תנאים הבונים את ה'חסיד האמיתי', ואלו הם:
א. חסיד אמיתי זה אדם שמסוגל לעשות גלגולי-שלג במטה מתחת
לפוך.

ב. חסיד אמיתי, ביכולתו לצום בשעה שהוא סועד ארוחת מלכים,
ובפרט כאשר ראשו טמון בקערת הצ'ולנט בשבת או בליל שיש.
ג. חסיד אמיתי, באפשרותו לערוך התבודדות בבית הכנסת הומה
אדם, ואפילו בהפגנת המיליון...
בקיצור, ביאר האדמו"ר, שהמכנה המשותף לכל התנאים הוא,
שחסיד זהו יהודי השולט על המחשבה שלו, כי במקום שמחשבתו
של האדם שם הוא האדם...

בפרקי דרבי אליעזר (פ"ג) מובא שלאחר שנברא העולם, השמים היו
ממשיכים להימתח ולהתקדם עד שהקב"ה גער בהם ואמר להם
"דל", ועל כן נקרא שמו ש-ד-י, על שם שאמר לשמים 'דל ועמדו.
יותר מזה, הגמרא במסכת חגיגה (יב) מספרת שגם הארץ היתה
נמתחת. וכן הוא במדרש רבה (פ"ה ח) "אני א-ל-ש-ד-י, אני שאמרת
לשמים ולארץ 'דל'". והדבר תמוה מאוד, למה זה קרה? מדוע בורא
עולם לא הגביל את השמים והארץ כמידתם כבר בתחילת הבריאה,
שלא יוכלו להתרחב ובכך היתה נמנעת הגערה? בספר רחובות
הנהר (פ"ר בראשית) מבאר כי לבורא עולם היתה בכך מטרה, הוא רצה
שיהיה לאדם השתוקקות להתרחב ולהתקדם ללא גבול, ולולי
הטביע הקב"ה את הדבר בטבע הבריאה, לא היה האדם בא לידי
שאיפה והתרחבות בדרכי השי"ת (אוצר הידיעות), האדם לא היה שואף
להשיג עוד תורה ועוד מצוות, והיה מסתפק במעשים ובידע
מינימאלי... כך שטבע הוא באדם שרצונו להתרחב...

אם כן, מדוע לא כל אדם בוער לרדוף אחר המצוות? אלא שגוף
האדם ויצרו מושכים עליו תאוות והן שמטעות את האדם וגורמות
לו לסטות מהמסלול, כדברי הרמב"ם "ולפני עוור לא תתן מכשול"
(ויקרא ט"ז), הכוונה בזה, שמי שעיוורו התאוות והמחשבות הרעות,
אל תסייעו בעיוורונו ותוסיף במשוגתו, ולפיכך אסור לסייע
עוברי עבירה לחטוא, ולא להכין להם סיבות לכך, אלא לעשות

בנוסף לכך, הוא זכה לזרע מלוכה. דרך בנו יחידו, לוט, נולד מואב, שממנו יצאו דוד המלך ושלמה המלך, שמהם ייצא לעתיד לבוא משיח בן דוד, שנזכה לביאתו במהרה בימינו. כך **שבואר עולם לא נשאר חייב**, אלא משלם טבין ותקילין, אם לא בחיים, אז לאחר המוות, ואם לא בעולם הזה, אז בבא...

"מאוד מאוד הוא שפל רוח שתקוות אנוש רימה [תולעים]" (אבות פ"ד מ"ד), המשנה מורה לאדם להיות עניו, אבל לא סתם עניו אלא **'אקסטרה עניו'**, ומדוע? כי התקווה העיקרית של האדם היא להיות תולעת, רימה. וכאן תמה ה'חתם סופר' זצ"ל ושאל, וכי ישנו עלי אדמות אדם שפוי שכל רצונו ומאווייו זה להיות תולעת?! על כן פתח הרב במעשה. יהודי אחד עלה לשמים, בסוף המאה ועשרים שלו, והנה בבית דין של מעלה החלו לעיין בפרוטוקולים, בקלסרים השמנים, ובכל התיקים שלו... בתוכם, כל מעשה, כל דיבור ומחשבה - מוקלט, מצולם ומתועד, כך שאי אפשר להכחיש כלום. לאחר הבדיקה היסודית, קם הקטגור, יישר את העניבה, חיך ואמר "לאור הנתונים הנמצאים בתיק, נותרה אפשרות אחת, והיא ללכת לגהינום!". אלא שהסניגור ביקש לתת לנידון את רשות הדיבור. הנידון, יותר נכון הנשמה, פתח את פיו ואמר "אב בית הדין, לדעתי הכל כאן שקר!!! היום אתה רואה כמה אני חלש, תראה היכן אני נמצא, בקבר בעומק של מטר מתחת לאדמה, הגוף שלי נרקב ונוצרים ממנו תולעים שהם בעצמם מכרסמים את גופי. והנה במשך כל חיי הציבו לי מלחמה ללא הפסקה, מול היצר הרע שהוא מאש! אלו לא כוחות שווים! לתת לרימה להילחם מול אש?! הרי זו משימה בלתי אפשרית, זה בסך הכל משחק מכור", קם אב בית הדין ואמר בשלווה "נכון, כעת אתה רימה בקבר, מתחת לאדמה, ועל פניו הטענה נראית נכונה, אלא שהמדד האמיתי הוא מה היית במשך החיים שלך מעל פני האדמה. לכן הבה ונבדוק מה היית, האם גם אז היית רימה? על כן, הריני מבקש להקרין קטעים נבחרים ממסע חיך". המלאכים מהארכיון הגיעו חיש, כשבאמתחתם דיסק עליו כתוב שמו של הנידון. הכניסוהו למקרן, והסרט של החיים שלו התחיל לרוץ... נו, ומה הם ראו? ברגע אחד של ויכוח עם השכן, רואים אותו משתולל כמו דב, ובמצב אחר, על שולחן שבת, הוא נצפה שואג כמו אריה, בשיחת טלפון מלחיצה הוא נושך כמו נחש, וכאן הוא מתנפל כמו נמר... פנה אליו אב בית הדין ואמר "תראה, נשמה, לפי מה שאני רואה, היית דב, אריה, נחש ונמר, אבל רימה אין כאן בכלל..." ה'חתם סופר' סיים את הנמשל, ופתח בביאור המשנה, "מאוד מאוד הוא שפל רוח" - במשך כל חיך תהיה עניו, ומדוע? 'כי תקות אנוש רימה', כי בסוף, כל אדם יקווה להציג את עצמו כרימה בכדי שיעזבו אותו בדין" (5 דקות תורה)...

מידת הענוה, מתבטאת בעיקר בשתיקה, ודוקא בשעה שאתה צודק. כי, בינינו, אם אתה לא צודק, אז איזו ענוה זול! וכך רואים במדרש תנחומא (צו י), **ששורש הענוה הוא מלשון 'עונה'**, שהאדם יכול לענות ולהשיב על הטענות, אך אינו עונה... עולם הפוך אנו רואים, שכן רוב בני האדם משתרכים אחרי בעלי השררה והכבוד, במקום להעריך את בעלי הענוה. אחת הסיבות לכך, מחמת שהם לא מכירים את סגולותיה וכוחותיה של הענוה... וכך כתב רבי אליהו מאיזמיר זצ"ל, בספרו 'שבט מוסר' (פרק נב) **"הענוה מרוב קטנותה, גם אם ידרוך עליה אדם ברגלו לא תמות, כי הענוה היא סגולה לאריכות ימים"**...

בדומה לכך, נאמר במסכת תמיד (לב) **"שאל אלכסנדר מוקדון את זקני הנגב: מה יעשה אדם ויחיה? אמרו לו 'ימית עצמו'. הוסיף ושאל: מה יעשה אדם וימות? אמרו לו 'יחיה את עצמו'". והנה, המפרש העיקרי במסכת זו, מבאר שחיות האדם תלויה בענוה,**

ו'ימית עצמו' היינו שישפיל עצמו ועל ידי זה יאריך ימים, וכן במסכת סנהדרין (צג) נאמר "הוי קבל וקיים", ופירש רש"י הוי עניו, קבל על עצמך את המאורעות העוברים עליך, וחיה... וכן מאידך גיסא, 'יחיה את עצמו' היינו מי שמתגאה, שאז הבריות נותנים בו עין רעה וסופו שמת בקיצור ימים. וכך המציאות בימינו מראה, **שרוב רובם של בעלי 'חולי הנפש' הם אלו שלא מקבלים ולא משלימים עם תוצאות החיים**... שכן, לשיטתם, מגיע להם חיים אחרים, כך שהמצב הנתון בו הם נמצאים זה טעות... מה שאין כן העניו, שמסתכל על החיים מנקודת מבט בה הוא יודע שלא מגיע לו כלום, וממילא הכל זה בננוס. כך הענוה מעניקה לאדם את התחושה שהמציאות מושלמת, ורק נותר להמשיך לחיות בשלווה ולהודות על הקיים...

ויותר מזה, מצאנו שמדרכי הבורא לעזור דוקא לנרדף, לחלש, כמו שנאמר בקהלת (ג, טו) **"וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף"**. ועל זה הורחב במדרש (ויקרא רבה אזור כז) **"רַב הוֹנֵא נְשָׁם רַב יוֹסֵף אָמַר, לְעוֹלָם וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף"**. אַתָּה מוֹצֵא צְדִיק רוֹדֵף צְדִיק - וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף, רָשָׁע רוֹדֵף צְדִיק - וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף, רָשָׁע רוֹדֵף רָשָׁע - וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף, אֶפְיֵלוּ צְדִיק רוֹדֵף רָשָׁע - וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף. מִכָּל מְקוֹם וְהָאֱלֹקִים יִבְקֹשׁ אֶת נְרַדְף", המדרש שם ממשיך ואומר שהקב"ה בוחר בעם ישראל לפי שהם נרדפים על ידי האומות, וכן הקב"ה מבקש כקרוב דוקא את הבהמות הנרדפות, שכן השור נרדף מפני האריה, העז מפני הנמר וכן הכבש מפני הזאב...

רבי ישראל סלאנטר זצ"ל התבטא בנוגע למידות, ואמר ש'**מי שישיר במידות הוא גם ישר בדעות**'... כי המידות הן עיקר האדם... כמסופר על הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שניגש אליו הורה והתעניין בנוגע לבחור שהציעו כשידוך לבתו. השאלות של ההורה נסובו בעיקר סביב הלמדנות ויראת השמים של הבחור. הרב אמנם השיב בחיוב על כל השאלות, אך בסופן, שאלו הרב "נו, האם נגמרו לך השאלות?", משהשיב האב שהשאלות נגמרו, התפלא הרב והפטיר "הרבה שאלות שאלת, ידידי, **אך על הדבר העיקרי לא עמדת, 'האם הוא בן אדם?'**"... כי על מידות אין להתפשר בשום פנים ואופן...

וממעשה למעשה... פעם אחת, כאשר רבי נתן אדלר זצ"ל ישב על השולחן בביתו, הוא הבחין מבעד לחלון ביהודי שמתגנב אל החצר, וממשיך אל דיר העצים ומשם שלף חבילות חבילות של עצים. נזדעזע רבי נתן, ניגש לחלון והחל לצעוק **"הפקר! הפקר! מהיום והלאה הרי אני מפקיר את רכושי"**, הגנב התבלבל וקפא על מקומו. הרב יצא ורץ אליו, תפסו בבגדו ואמר בהתרגשות של שמחה "ברוך ה', שראיתי אותך מבעד לחלון, והספקתי להפקיר את רכושי ולהצילך מידי עבירה. אלמלא ראיתי זאת, היית עובר חס וחלילה על לאו מפורש בתורה. ברוך ה', טול נא מה שאתה צריך וחפץ. מעתה, הפקרת את נכסיי, וכל הקודם זוכה. חבילות עצים אלו שהעמסת על שכמך, זכית בהן כדין והרי שלך לפניך". הגנב התחלחל עוד יותר, ומרוב בהלה נשמטה לו חבילת העצים לארץ. רבי נתן התכופף הגיש לו את החבילה ואמר "אוי, סלח לי, מרוב בהלה כמעט ושכחתי כי עליי לקיים מצות 'עזוב תעזוב עמו', מצוה כזו שבאה לידי לא אחמיצנה", וכך הזדרז לטעון את המשא על הגנב (שרי המאה ח"א)...

ככה זה, המידות הן בנין האדם, כל שינוי לטובה זה מעין שיפוץ ושדרוג לקומת האדם, כל מאמץ קטנטן מהווה שלב נוסף בדרך לבנין המושלם... ובפרט מידת הענוה, עליה אמר הרמב"ן באגרתו "שהיא מידה טובה מכל המידות הטובות"...